

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

cjl_sty04 Rčení

Rčení, přísloví, pořekadlo, pranostika

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0950
Kódování materiálu	VY_32_INOVACE_cjl_sty04
Označení materiálu	sty04_pl.pdf
Název školy	Gymnázium Kladno
Autor	PhDr. Taťána Podpěrová
Anotace	Výukový materiál pro samostatnou práci žáků zaměřený na znalost a porozumění přísloví, rčení a pořekadel a jejich aplikaci na veřejný život
Předmět	Český jazyk a literatura
Tematická oblast	Stylistika
Téma	Rčení, pořekadla, přísloví
Očekávané výstupy	Schopnost porozumět příslovím a pořekadlům a jejich aplikace na život
Klíčová slova	Rčení, přísloví, pořekadlo, pranostika
Druh učebního materiálu	Výklad a pracovní list
Ročník	Tercie
Cílová skupina	nižší stupeň osmiletého gymnázia
Ověřeno	21. 11. 2013, 03
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora	

Metodický pokyn

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

cjl_sty04 Rčení

Rčení, pořekadlo, přísloví, pranostika

Rčení

Neboli úsloví – jsou frazeologismy, jejichž klíčovým slovem je **sloveso**.

Mluvit do větru, dělat z komára velblouda, vzít vítr z plachet /mluvnický se mění/

Pořekadlo

Má neměnnou hodnotu.

Charakterizuje osobu, nebo jsou to průpovědky situační

Dočkej času jako husa klasu, I mistr tesař se utne, My o voze, on o koze

Přísloví

Krátká průpověď s mravním ponaučením. Mají smysl samy o sobě, nepotřebují kontext.

Kdo šetří, má za tři. Bez práce nejsou koláče.

Pranostika

Zkušenosti o přírodních jevech, o počasí.

Svatý Matěj ledy láme. Zelené Vánoce, bílé Velikonoce.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

cjl_sty04 Rčení

I. Opravte chyby v následujících příslovích:

1. Kdo jinému jámu kopá, sám se do ní chytá.
2. Ranní ptáče samo skáče.
3. Kdo pozdě chodí, ten nám všem škodí.
4. Kdo chce kam, přistrčme ho tam.
5. Jak si kdo ustele, tak si sedne.
6. Kdo chce psa bít, ten stále hledá hůl.
7. Komu se nelení, tomu se nadělí.
8. Bez práce rostou koláče.
9. Dvakrát měř, třikrát řež.
10. Vrána k vráně sedá, rovný kamaráda hledá.
11. Kdo se směje naposledy, ten se směje nejdéle.
12. Kdo nevěří, ať to změní.
13. Jaký pán, takový trám.

II. Vymyslete krátký příběh na jedno z předchozích přísloví

III. Vysvětlete pranostiky. Ke kterému datu se vztahují?

1. Svatá Lucie, noci upije.
2. Březen, za kamna vlezem, duben, ještě tam budem.
3. Na svatého Jiří, lezou z děr hadi a štíři.
4. Únor bílý, pole sílí.
5. Medardova kápě, 40 dní kape.
6. Sv. Martin přijede na bílém koni.

IV. Doplňte rčení. Jaké charakteristické vlastnosti vystihují?

1. Házet na zed'.
2. Nechává si otevřená zadní
3. Co na, to na jazyku.
4. Nechal by na sobě Štípat.
5. Bere si to příliš k

V. Vymyslete tři další rčení / př. Nepřeložit stéblo křížem /:

Vysvětlete je na příkladech ze života.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

cjl_sty04 Rčení

ŘEŠENÍ

- I.
1. padá
 2. dál doskáče
 3. sám sobě škodí
 4. pomozme mu tam
 5. lehne
 6. hůl si vždycky nejde
 7. tomu se zelení
 8. nejsou koláče
 9. jednou řež
 10. rovný rovného si hledá
 11. ten se směje nejlépe
 12. ať tam běží
 13. takový krám
- III.
1. 13. 12. – začínají kratší noci
 2. březen, duben, stále zima
 3. v dubnu – otepluje se, plazi se vyhřívají na slunci
 4. v únoru je sníh, bude dobrá úroda
 5. na 11. 11. bývá již sníh
 6. když na 8. 6. prší, potom prší 40 dní
- IV.
1. hrách – nic s ním nehne, nevnímá, darmo mu domlouvat
 2. vrátka – vychytralý, mazaný
 3. srdci – upřímný, otevřený
 4. dříví – nechá si vše líbit, hloupý
 5. srdci – poctivý, svědomitý, dělá si zbytečné starosti

Zdroje:

[1] HAUSER, P. Nauka o slovní zásobě. Praha: SPN, 1980, 192 s.